

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto oikeusministeriölle hallituksen esityksen luonnoksesta laiksi rikoslain 16 luvun muuttamisesta

Rikoslain muuttamista koskevan esitysluonnoksen perusteella saa käsityksen asian taustasta, tavoitteista ja keskeisistä ehdotuksista. Esityksessä on hyödynnetty erilaisia tietolähteitä havainnollistamaan nykytilaa. Esityksessä on tunnistettu keskeiset vaikutukset, mutta esityksessä tulisi tarkentaa esimerkiksi perus- ja ihmisoikeusvaikutusten toteutumista.

Esitysluonnoksen keskeisimmät puutteet ja kehittämiskohteet

- i) Esitysluonnoksen tarkoituksena on vahvistaa tiettyjen henkilöryhmien rikosoikeudellista suojaa. Esityksessä ei käy riittävästi ilmi, miten poliisi- ja hälytystoiminnassa työskentelevien henkilöiden perusoikeuksien toteutuminen vahvistuisi tällä hallituksen esityksellä.
- ii) Esityksessä tulisi kuvata, mitä vaikutuksia esityksellä voi olla mielenosoitusten toteutumiseen. Voiko mielenosoittajille tulla jatkossa helpommin rikosoikeudellisia seuraamuksia, jos he esimerkiksi mielenosoituksen aikana estävät poliisi- tai hälytysajoneuvon liikkumisen?

1. Hallituksen esitysluonnoksen keskeinen sisältö

Tässä esitettävä kuvaus on suora lainaus esitysluonnoksen ”esityksen pääasiallinen sisältö” -jaksosta.

”Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikoslakia.

Esityksen mukaan rikoslain 16 lukuun lisättäisiin poliisi- tai hälytystoiminnan vaikeuttamista koskeva rangaistussäännös. Tähän rikokseen syyllistyisi se, joka estää tai olennaisesti vaikeuttaa poliisi- tai hälytystoimintaa käyttämällä väkivaltaa tai uhkaamalla käyttää väkivaltaa poliisin taikka pelastus- tai ensihoitotoiminnan henkilökuntaan kuuluvaa kohtaan tai anastamalla poliisin, pelastustoimen tai ensihoidon toiminnassa käytettävän kulkuneuvon tai olennaista välineistöä, merkittävästi vahingoittamalla sellaista kulkuneuvoa tai välineistöä taikka estämällä sellaisen kulkuneuvon tai välineistön käytön. Teosta tuomittaisiin vankeuteen enintään neljäksi vuodeksi. Rikokseen syyllistyisi myös se, joka menettelee 1

momentissa mainitulla tavalla sitä kohtaan, joka poliisi-, pelastus- tai ensihoitotoiminnan henkilökuntaan kuuluvan henkilön pyynnöstä tai suostumuksella avustaa poliisi- tai hälytystoiminnassa. Rikoksesta tuomittaisiin vankeuteen enintään neljäksi vuodeksi.

Lisäksi lukuun lisättäisiin poliisi- tai hälytystoiminnan haittaamista koskeva rangaistussäännös, jota sovellettaisiin, jos poliisi- tai hälytystoiminnan vaikeuttaminen, huomioon ottaen väkivallan tai uhkauksen vähäisyys taikka muut rikokseen liittyvät seikat, on kokonaisuutena arvostellen lieventävien asianhaarojen vallitessa tehty. Poliisi- tai hälytystoiminnan haittaamisesta tuomittaisiin myös se, joka oikeudettomasti muulla tavalla estää tai olennaisesti vaikeuttaa poliisi- tai hälytystoimintaa. Rikoksesta tuomittaisiin sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Tavoitteena on vahvistaa poliisi-, pelastus- ja ensihoitotoiminnassa työskentelevien henkilöiden rikosoikeudellista suojaa ja turvata yleisesti yhteiskunnallisesti tärkeän toiminnan eli tässä yhteydessä poliisi- ja hälytystoiminnan häiriötöntä hoitamista.”

2. Arvio hallituksen esitysluonnoksesta ja vaikutusarvioinneista

2.1 Yleiset huomiot

Esitysluonnoksen valmistelun taustalla on pääministeri Orpon hallitusohjelman kirjaus siitä, että väkivallasta ensihoitohenkilöstöä kohtaan tai sillä uhkaamisesta seuraava rangaistus vastaisi virkamiehen väkivaltaisesta vastustamisesta seuraavia rangaistuksia. Lisäksi hallitusohjelmassa on kirjaus, jonka mukaan arvioidaan ja toteutetaan Ruotsin mallin kaltainen sinivilkkusabotaasia¹ koskeva kriminalisointi sisäisen turvallisuuden viranomaisten ja ensihoidon henkilöstön suojaamiseksi. Suomen rikoslaissa tai muussa sääntelyssä ei ole sinivilkkusabotaasia koskevaa erillissäännöstä.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa käyvät ilmi esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset. Esitysluonnoksessa on selostettu seikkaperäisesti hälytystoimintaa koskevaa kansallista sääntelyä ja sitä, missä määrin nykyinen sääntely antaa poliisi- tai hälytystoiminnassa työskenteleville henkilöille rikosoikeudellista suojaa.

Esitysluonnoksen valmistelun aikana on pyydetty Oikeusrekisterikeskukselta tietoa tuomioistuinratkaisuihin, joissa voitiin katsoa rikoslain 16 luvun säännösten taikka muiden rikoslain yleisten säännösten perusteella olleen kyse poliisiin, ensihoitoon ja pelastustoimeen liittyvästä väkivallasta ja sen uhasta. Lisäksi esitysluonnoksessa on hyödynnetty erinäisiä tilastotietoja sekä kyselytutkimusten kautta saatua tietoa esimerkiksi poliisi- ja hälytysten henkilöstön kokemasta väkivallasta työtehtävissä. **Arviointineuvosto pitää**

¹ Esitysluonnoksen mukaan sinivilkkusabotaasilla käsitteenä on kuvattu Ruotsissa poliisiin ja pelastushenkilökuntaan sekä ensihoidon henkilökuntaan kohdistuvaa toimintaa, kuten häirintää tai väkivaltaa, jolla vaikeutetaan tai estetään laissa määriteltyä toimintaa.

myönteisenä sitä, että esitysluonnoksen valmistelun aikana on hyödynnetty erilaisia tietolähteitä nykytilan kuvauksessa.

Esitysluonnoksen perusteella jää käsitys, että tällä hallituksen esityksellä pyritään ehkäisemään poliisi- ja hälytysten henkilöstöön kohdistuvaa väkivaltaa ja heidän työnsä tahallista vaikeuttamista. Esitysluonnoksessa mainitaan, että tilastotiedon ja kyselytutkimusten perusteella vaikuttaa siltä, että ensivastetehtävissä toimiviin henkilöihin kohdistuvat väkivalta- ja uhkatilanteet ovat yleistyneet. **Arviointineuvosto katsoo**, että esityksen nykytilan kuvauksessa olisi hyvä tarkentaa, miten yleistä nimenomaan tahallinen sabotaasi poliisi- ja hälytystoiminnassa työskenteleviä kohtaan on.

Arviointineuvosto pitää myönteisenä sitä, että esitysluonnoksessa on selostettu esitysluonnoksesta annettu keskeinen lausuntopalaute ja kerrottu, millä tavoin esitystä on täydennetty lausuntopalautteen perusteella.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on kuvattu riittävästi Suomelle merkityksellisten verrokkimaiden kokemuksia poliisi-, pelastus- ja ensihoitohenkilöstöön kohdistuvasta häirinnästä sekä aiheeseen liittyvää lainsäädäntöä eri maissa. Kuvauksessa käy ilmi, että ehdotettu poliisi- tai hälytystoiminnan vaikeuttamista koskeva uusi säännös muistuttaa sisällöllisesti Ruotsin rikoskaareen (brottsbalk 1962:700) sisältyvää sinivilkkusabotaasisäännöstä.

2.2 Taloudelliset vaikutukset

Esitysluonnoksen mukaan poliisi- tai hälytystoiminnan vaikeuttamista koskeva ehdotus lisää jossain määrin käsiteltäväksi tulevia tapauksia esitutkinnassa, syyttäjällä ja tuomioistuimissa. Esitysluonnoksen mukaan taloudellisten vaikutusten laajuutta vähentäisi se, että ehdotettava kriminalisoitava toiminta (poliisi- tai hälytystoiminnan vaikeuttaminen) on jo suurelta osin rangaistavaa muiden rikoslain säännösten mukaisesti.

Arviointineuvosto ehdottaa, että esityksen vaikutusarviointiosion tekstiä tiivistettäisiin ja poistettaisiin sellaista tekstiä, joka ei suoraan liity vaikutustenarviointiin. Näin esityksen olennaisista taloudellisista vaikutuksista ja niiden suuruusluokasta saisi paremman käsityksen.

2.3 Muut ihmisiin kohdistuvat ja yhteiskunnalliset vaikutukset

Esitysluonnoksen mukaan väkivallan, uhkauksen, anastuksen ja vahingonteon kriminalisoinnilla on liityntä erinäisiin perustuslaissa suojattuihin perusoikeuksiin, joita ovat oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen, yksityiselämään ja kotirauhaan sekä omaisuudensuojaan. Esitysluonnoksen mukaan myös työvoiman suojelu on otettava huomioon. Ehdotetut lakimuutokset koskevat näitä oikeuksia. **Arviointineuvosto pitää myönteisenä sitä**, että esitysluonnoksessa on tunnistettu esityksen kannalta keskeiset perusoikeudet sekä tuotu esille, mitä perusoikeuksia ehdotetulla sääntelyllä pyritään erityisesti suojaamaan. Esitysluonnoksessa on mainittu

poliisi- ja hälytystoiminnan asiakkaiden oikeudet, esimerkiksi potilaan oikeus kieltäytyä hoidosta tai hoitotoimenpiteestä.

Esitysluonnoksessa on käsitelty hajanaisesti esityksen perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia esityksen eri osioissa. **Arviointineuvosto katsoo**, että esityksessä ei käy riittävästi ilmi, miten poliisi- ja hälytystoiminnassa työskentelevien henkilöiden perusoikeuksien toteutuminen vahvistuisi tällä hallituksen esityksellä. Esitysluonnoksen tarkoituksena on kuitenkin vahvistaa tiettyjen henkilöryhmien rikosoikeudellista suojaa. Esityksessä olisi hyvä esittää perus- ja ihmisoikeusvaikutusten arviointi jäsennellysti ja kootusti omana alalukunaan.

Esitysluonnoksessa todetaan, että ehdotetun sääntelyn tarkoituksena ei olisi rajoittaa perustuslain mukaista sananvapautta ja kokoontumisvapautta tai puuttua kokoontumislain (530/1999) mukaisesti asianmukaisesti järjestettyihin kokoontumisiin, kuten mielenosoituksiin. Esitysluonnoksen mukaan mielenosoitukset voivat kuitenkin sisältää menettelyä, jota toisinaan arvioidaan oikeudettomaksi. **Arviointineuvosto katsoo**, että esitysluonnoksessa tulisi kuvata, mitä vaikutuksia ehdotetulla sääntelyllä on mielenosoitusten toteutumiseen. Voiko mielenosoittajille tulla jatkossa helpommin rikosoikeudellisia seuraamuksia, jos he esimerkiksi mielenosoituksen aikana estävät poliisi- tai hälytysajoneuvon liikkumisen?

Esitysluonnoksen mukaan poliisi- tai hälytystoiminnan vaikeuttamista koskevalla säännöksellä olisi vaikutusta rangaistuksen määräämisessä ankaroittavaan suuntaan. Ehdotuksen mukaisessa poliisi- tai hälytystoiminnan vaikeuttamista koskevassa säännöksessä rangaistusasteikko olisi vankeutta enintään neljäksi vuodeksi. **Arviointineuvosto kiinnittää huomiota siihen**, että tällä hallituskaudella on annettu eräitä hallituksen esityksiä, joihin on sisältynyt ehdotuksia rangaistuksen määräämisestä ankaroittavaan suuntaan.² Esityksessä olisi hyvä arvioida viranomaisille koituvia yhteisvaikutuksia rangaistusten ankaroittamisen näkökulmasta. Tällaisilla esityksillä voi nimittäin olla vaikutuksia rikosentekijöihin, vankiloihin, rikosseuraamusjärjestelmään ja yhteiskuntaan.

3. Lainsäädännön arviointineuvoston lausuma

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto on annettu rikoslain 16 luvun muuttamista koskevasta hallituksen esityksestä (hankenumero: OM049:00/2024), jonka oikeusministeriö toimitti arviointineuvoston käyttöön sähköpostitse 7.5.2025. Lausunto on julkinen.

Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää hyvin lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvosto suosittelee, että hallituksen esitysluonnosta täydennetään neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

² Tällaisia esityksiä ovat esimerkiksi hallituksen esitys laiksi rikoslain 6 ja 17 luvun muuttamisesta (HE 129/2024) sekä hallituksen esitys aserikoksia koskevan sääntelyn muuttamiseksi (HE 204/2024). Näistä molemmista hallituksen esityksistä arviointineuvosto on antanut lausunnon (VN/33312/2024-VNK-2 ja VN/29035/2024-VNK-2).

Helsingissä 23. toukokuuta 2025

Eeva-Liisa Inkeroinen

Lainsäädännön arviointineuvoston puheenjohtaja

Essi Römpötti

Erityisasiantuntija, lainsäädännön arviointineuvoston sihteeri

Yhteystiedot:

Valtioneuvoston kanslia
PL 23, 00023 Valtioneuvosto
valtioneuvosto.fi
p. 0295 16001

Liite 1 Arviointineuvoston käyttämät standardilausumat

5. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää kiitettävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvostolla on vain vähäisiä lisäysehdotuksia hallituksen esitysluonnokseen.

4. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää hyvin lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvosto suosittelee, että hallituksen esitysluonnosta täydennetään neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

3. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa tyydyttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Arviointineuvosto suosittelee, että esitysluonnosta korjataan neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

2. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa välttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Hallituksen esitysluonnoksessa on olennaisia puutteita ja esitysluonnosta tulee korjata neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

1. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnoksen puutteet ovat niin merkittäviä, ettei esitysluonnos täytä lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimuksia. Hallituksen esitysluonnoksen pohjalta ei pysty muodostamaan riittävää ja perusteltua käsitystä esityksestä, eikä sen taloudellisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista. Ilman puutteellisuuksien korjaamista on vakavasti harkittava, voiko hallituksen esityksen antaa eduskunnan käsiteltäväksi.*

* Viimeinen virke jätetään pois niissä tilanteissa, kun esitystä ei käytännössä voida vetää pois.